

СИЛАБУС

Волинський національний університет імені Лесі Українки

Факультет біології та лісового господарства

Кафедра лісового і садово-паркового господарства

Дисципліна: Інтродукція та адаптація деревних рослин

Коротка характеристика: вибіркова; 1 курс, 2 семестр; 4 кредити ЄКТС; 120 год., у т.ч. 8 год. лекцій, 8 год. лабораторних робіт.

Розклад занять: <http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>

Викладач: [Войтюк Василь Петрович](#), кандидат сільськогосподарських наук, доцент кафедри лісового і садово-паркового господарства

Електронна пошта: Voytyuk.Vasyl@vnu.edu.ua

Передумови вивчення курсу: володіння ключовими біологічними та екологічними поняттями.

1. АНОТАЦІЯ КУРСУ

Метою викладання навчальної дисципліни «Інтродукція та адаптація деревних рослин» є розкрити теоретичні положення інтродукції та адаптації деревних рослин в нових умовах їх існування. Запропоновано багато методів оцінки успішності інтродукції, в яких враховуються морозостійкість, посухостійкість, генеративна здатність, характер розвитку, кліматичні умови району інтродукції тощо.

Основними завданнями вивчення дисципліни – це ознайомити студентів з теоретичними аспектами інтродукції рослин, з методами теоретичного прогнозування інтродукції, основними стадіями та етапами інтродукції рослин, історією інтродукції деревних рослин в Україні та світі, методами оцінки успішності інтродукції та акліматизації рослин, інтродукційним районуванням України, з результатами інтродукції деревних рослин в Україну. Під час вивчення дисципліни студенти набувають практичних навичок щодо оцінки успішності акліматизації деревних рослин, оцінки перспективності інтродукції деревних рослин методом інтегральної числової оцінки, визначення інтродукційної ємності району інтродукції.

2. КОМПЕТЕНЦІЇ

Після якісного вивчення дисципліни студенти опанують такі компетенції, як:

ФК 2. Здатність використовувати знання й практичні навички з лісівничих дисциплін, новітні наукові розробки та передовий досвід практичного лісівництва для аналізу реального стану та розроблення ефективних заходів підвищення продуктивності лісів на локальному та регіональному рівнях;

ФК 8. Здатність системно мислити для організації комплексного багатоцільового використання лісових ресурсів (деревних, недеревних та нематеріальних), включаючи екосистемні послуги лісових фітоценозів.

В сукупності з іншими фаховими освітніми компонентами це дозволить досягти наступних програмних результатів:

РН 9. Поєднувати сучасні методи для розроблення енергозберігаючих і екологічно

безпечних технологій на засадах наближеного до природи лісівництва, що забезпечують безпеку життєдіяльності людей та їхній захист від можливих наслідків аварій, катастроф і стихійних лих, застосовувати способи раціонального використання сировинних, енергетичних та інших видів ресурсів.

3. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Детальний опис курсу міститься в навчальній програмі курсу «Інтродукція та адаптація деревних рослин», яка розміщена на сайті факультету.

Перелік тем лекцій з питаннями, які розглядаються

Змістовий модуль 1. Інтродукція рослин як наукова дисципліна.

Тема 1. Історія інтродукції рослин в Україну та Європу. Основні етапи інтродукції рослин в Україну та Європу, їх особливості. Найвідоміші центри інтродукції рослин. Внесок ботанічних садів і дендропарків у вирішення проблеми інтродукції рослин.

Тема 2. Теоретичні основи інтродукції рослин. Групи інтродуцентів за перспективністю. Критерії перспективності інтродуцентів. Інтродуценти, перспективні для садово-паркового та лісового господарства, агролісомеліорації. Методи визначення перспективності інтродуцентів.

Змістовий модуль 2. Теоретичне прогнозування в інтродукції рослин. Підсумки інтродукції деревних рослин в Україну.

Тема 3. Інтродукційне районування України. Принципи підбору аналогів і аналоги природних регіонів України. Зони інтродукційних можливостей в Україні.

Тема 4. Еколого-географічна класифікація перспективних для інтродукції в Україні деревних видів рослин.

4. ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

РОЗПОДІЛ БАЛІВ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Поточний контроль (мах = 40 балів)					Модульний контроль (мах = 60 б.)		Загальна кількість балів
Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2		ІНДЗ	МКР 1	МКР 2	
Лб. 1	Лб. 2	Лб. 3	Лб. 4				
7	8	7	8	10	30	30	100

Критерії оцінювання та політика викладача щодо дедлайнів

Практичні навички (виконання лабораторної роботи) оцінюються за результатами виконання лабораторних робіт. Максимальна кількість балів за виконання лабораторної роботи – 8 балів.

5. ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ

Підсумковий контроль – залік. Оцінювання знань студентів здійснюється за результатами поточного й модульного контролю. При цьому завдання із цих видів контролю оцінюються в діапазоні від 0 до 100 балів включно.

Шкала оцінювання

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка	
	для екзамену	для заліку
90 – 100	Відмінно	Зараховано
82 – 89	Дуже добре	
75 - 81	Добре	
67 -74	Задовільно	
60 - 66	Достатньо	
1 – 59	Незадовільно	Незараховано (з можливістю повторного складання)

6. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Базилевская Н.А. Теории и методы интродукции растений. – М.: Изд. Моск. ун-та, 1964. –131с.
2. Базилевская Н.А., Мауринь А.М. Интродукция растений: история и методы отбора исходного материала. – Рига: Изд. Латв. ун-та, 1982. – 103с.
3. Кохно М.А., Кузнецов С.І. Методичні рекомендації щодо добору дерев та кущів для інтродукції в Україні. – К.: Фітосоціоцентр, 2005. – 48с.
4. Кохно Н.А., Курдюк А.М. Теоретические основы и опыт интродукции древесных растений в Украине. – К.: Наук. думка, 1994. – 185с.
5. Лапин П.И., Сиднева С.В. Оценка перспективности интродукции древесных растений по данным наблюдений // Опыт интродукции древесных растений. – М., 1973. – С. 7-67.
6. Русанов Ф.Н. Основные понятия по интродукции растений и некоторые ее примеры // Тр. Ботан. сада Ан УзССР. – 1954. – Вып. 4. – С. 53-85.
7. Сікура Й.Й., Капустян В.В. Інтродукція рослин (її значення для розвитку цивілізації, ботанічної науки та збереження біорізноманіття рослинного світу). – К.: Фітосоціоцентр, 2003. – 280с.
8. Яцик Р.М. Основи інтродукції та адаптації деревно-кущових видів рослин: Навчальний посібник / Р.М. Яцик, Ю.І. Гайда, В.М. Гудима. – Івано_Франківськ: НАІР, 2017. – 196 с.

Додаткова

1. Антонюк Н.С. Інтродукція рослин рівнинної частини України. – К.: Наук. думка, 1972. – 145 с.
2. Базилевская Н.А., Мауринь А.М. Интродукция растений. Теории и практические приемы.: Учебное пособие // Рига: ЛГУ им. П. Стучки, 1984. – 91 с.
3. Вавилов Н.И. Генетика и селекция: Избр. соч. – М.: Колос, 1986. – 559 с.
4. Вульф Е.В. Введение в историческую географию растений. – М.-Л.: Госиздат колхоз. и совхоз. лит., 1933. – 414 с.
5. Голубчак О.І. Основні дендроінтродукційні об'єкти в лісах Івано-Франківщини: характеристика, стан, заходи із упорядкування / [О.І. Голубчак, Р.М. Яцик, Р.В. Осташук, Р.І. Бродович та ін.]. – Івано-Франківськ: НАІР, 2018. – 232 с.
6. Гурский А.В. Основные итоги интродукции древесных растений в СССР. – М.-Л.: Изд. АН СССР, 1957. – 303 с.

7. Деревья и кустарники СССР: дикорастущие, культивируемые и перспективные для интродукции / Под ред. С.Я. Соколова. – М.-Л.: Изд-во АН СССР, Т. 1 - 6.
8. Керн Э.Э. Ареалы распространения важнейших экзотов и результаты их натурализации // Тр. по прикл. ботанике, генетике и селекции, 1925. – С. 27-58.
9. Керн Э.Э. Важнейшие иноземные древесные породы, пригодные для разведения в СССР. – Л., 1934. – 177 с.
10. Колесников А.И. Декоративная дендрология. – М.: Лесн. пром-сть, 1974. – 704 с.
11. Кормилицин А.М. Методические рекомендации по подбору деревьев и кустарников для интродукции на юге СССР. – Ялта, 1977. – 30 с.
12. Кормилицын А.М., Опыт применения исторического метода в интродукции растений. – Сталинобад, 1940. – 15 с.
13. Кохно М. А. Интродукція кленів на Україні. – К.: Наук. думка, 1968. – 171 с.
14. Кузнецов С.И., Ругузов И.А. Методические рекомендации по фенотипической оценке хвойных при интродукции на юге СССР. – Ялта, 1976. – 20 с.
15. Культиасов М.В. Эколого-исторический метод в интродукции растений // Бюл. ГБС. – 1950. – Вып. 15. – С. 12-40.
16. Лапин П.И., Калущий К.К., Калущая О.Н. Интродукция лесных пород. – М.: Лесн. пром-сть, 1979. – 224 с.
17. Лапин П.И., Рябова Н.В. Некоторые проблемы практики интродукции древесных растений в ботанических садах // Исследование древесных растений при интродукции. – М.: Наука, 1982.
18. Липа О.Л. Визначні сади парки України та їх охорона. – К., 1970. – 175 с.
19. Лыпа А.Л. Дендрологические богатства Украинской ССР и их использование // Озеленение населенных мест. – К.: Изд-во Акад. архитек. УССР, 1952.
20. Лыпа А.Л. Интродукция и акклиматизация древесных растений на Украине. – К.: Вища школа, 1978. – 112 с.
21. Малеев В.П. Теоретические основы акклиматизации растений. – Л., 1933. – 262 с.
22. Мауринь А.М. Опыт интродукции древесных растений в Латвийской ССР. – Рига, 1970. – 259 с.
23. Некрасов В.И. Актуальные вопросы развития теории акклиматизации растений. – М.: Наука, 1980. – 102 с.
24. Некрасов В.И. Основы семеноведения древесных растений при интродукции. – М.: Наука, 1973. – 279 с.
25. Нестерович Н.Л. Акклиматизация древесных растений в зеленом строительстве и лесном хозяйстве Белорусской ССР. – Минск: Изд. АН БССР, 1950. – 175 с.
26. Русанов Ф.Н. Новые методы интродукции // Бюл. ГБС АН СССР. –1950. – Вып. 7. – С. 27-37.
27. Сикура Й.Й., Капустян В.В. Научные основы сохранения ex situ разнообразия растительного мира. – К.: Фітосоціоцентр, 2001. – 192 с.
28. Синская Е.П. Историческая география культурной флоры (на заре земледелия). – Л.: Колос, 1969. – 480 с.
29. Сьюорд А.Я. Века и растения. Обзор растительности прошлых геологических периодов. – М.-Л., 1936. – 137 с.
30. Харкевич С.С. Полезные растения природной флоры Кавказа и их интродукция на Украине. – К.: Наук. думка, 1966. – 300 с.
31. Шлыков Г.Н. Интродукция и акклиматизация растений. – М.: Сельхозгиз, 1963. – 488 с.
32. Янушевич З.В. Культурные растения юго-запада СССР по палеоботаническим исследованиям. – Кишинев, Штиинца, 1976. – 214 с.